

Soldat fra oktober 1939 til april 1940

Søren Peter Sørensen 1941

Skrevet af Søren Peter Sørensen, født 1919 i Øster Hornum. Søren var søn af Jørgine og Ingeman Sørensen, bosiddende på Nihøjevej.

Som 14-årig kom han i lære som gartner. Først i Nibe, siden i Aalborg og sluttelig i Sorgenfri Slotsgartneri.

I oktober blev han indkaldt til militærtjeneste, som udviklede sig mere dramatisk end nogen kunne have forudset. I sidste halvdel af 1970'erne nedskrev Søren en stor mængde erindringer, hvoraf nogle tidligere har været bragt her i Hanen, og andre vil blive bragt i senere udgaver.

Foto fra Vordingborg er alle velvilligt stillet til rådighed af Vordingborg lokalhistoriske Arkiv

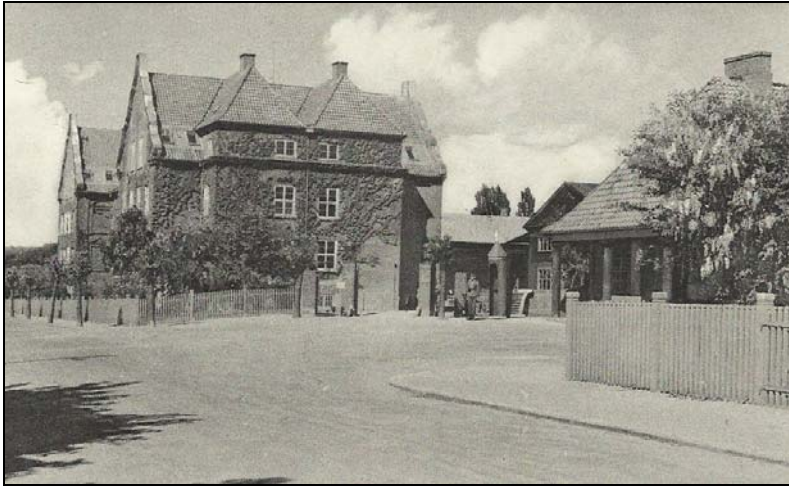
Den 9. oktober om eftermiddagen klokken cirka 16³⁰ kørte jeg med landpost Fransen fra Øster Hornum til Støvring i hans gamle Ford med varelad. Han kunne medtage en passager formedelst 50 øre. Fra Støvring fortsattes med tog til Aalborg. Derfra igen med rutebåd til København, hvor til vi ankom om morgenen ved syv-tiden. Ved ankomsten til Hovedbanegårdens forhal var denne omdannet til en veritabel heksekedel af afskedstagende unge mennesker. Alle sammen indkaldte, som skulle med samme tog. Afskeden havde næsten karakter af, for nogens vedkommende, mellem koner, kærestes og mødre, at være den sidste inden ”skafottet” skulle bestiges.

På vej ned mod Sydsjælland var der et ”leben” i toget uden lige med højt humør og tilråb til alle mennesker, som i påklædning eller på anden måde udskilte sig fra mængden. På Haslev Station gjorde toget holdt, og midt på perronen stod der en kulsort neger, som naturligvis med hentydning til sin kulør også fik sin ”bekomst”. På gebrokkent dansk svarede han med høj røst: ”I bare vente, inden længe kommer Hitler”. Således fortsatte halløjet, til vi nåede stationen i Vordingborg.

Ved ankomsten her til ved cirka 10-11-tiden stod der en befalingsmand og tog imod. Alle hængninger var fuldstændig forsvundet undervejs fra København, således at tiltaleformen til befalingsmanden, jeg husker ikke hvilken grad, var fra alle sider i du-form og i en ret bramfri tone. Så snart vi nåede kasernen og var inden for militært område, skal jeg love for, at befalingsmanden vendte front mod os: ”Nu kan I bare vente” og så videre. Og hele det gamle militærs værste sprogbrug svirrede mod os, hvilket selvsagt lagde en alvorlig dæmper på lystigheden.

Straks efter ankomsten til kasernen fik vi middagsmad. Der efter trådte vi an i kasernegården med alt vort private habengut, som senere afleveredes på K. F. U. M.'s soldaterhjem. I alt mødte vi vel omkring 400-500 mand kaldet 19. bataljons 3. kompagni plus et kanonkompagni. Resten af dagen gik med aflevering og udlevering af militært kluns i gymnastiksalen, inddeling med mere i kompagnier og delinger.

Jeg fik følgende benævnelse: Rekrut 759, 19. bataljons 3. kompagni og indledte her med en tretten måneders lang tjenestetid for konge og fædreland. Rekruttiden var langt den værste. I hele min levetid har jeg aldrig frosset så meget som i vinteren 1939-40. Denne vinter var den strengeste i mands minde og varede til omkring den 6. - 7. april, inden der kunne spores bare

Vordingborg Kasernes hovedbygning "Dannevirke med hovedindgangen til højre

nogenlunde mildning. Vort kompagni var installeret i en gammel utæt træbarak, hvor kun pudserum og opholdsstue var middelmådigt opvarmet. Vinden peb ind igennem de mange revner og sprækker i det gamle træværk. Når vi var på skydebænken, som lå ved Ore Strand, i nærheden af Storestrømsbroen, kunne det hænde, at geværlåsene frøs så slagstiften sad fast, og der kunne ikke løsnes et skud. Dagttemperaturen herude ved stranden var ofte ned på minus 20

til 22 grader. Forfrysninger i fingre og tær var ret almindelige foreteelser på disse skydedage, og efter hjemkomsten var der næsten altid en del, som måtte under lægebehandling. I lang tid led jeg under disse forfrysninger i tær og ører, som svulmede stærkt op og gav smerte og senere stærk kløe. Vinterkrigen mellem finnerne og russerne rasede i den frygteligste vinterkulde i mands minde. Sammenlignet med finnernes besvær med russerne, så var vores for intet at regne. Sympatien for Finland er stærk, og der ydes dansk hjælp i form af varer, penge og frivillige. Fra garnisonen i Vordingborg var der enkelte rømninger af Finlands-frivillige, som via Sverige nåede frem til den danske brigade. Finlandskrigen sluttede først den 13. marts, hvor Finland måtte afstå Det Karelske Næs.

Efter ordre fra hærkommandoen skulle vi gennemgå en hård træning i vinterkrig med finnerne som forbillede. Men man glemte fuldstændig, at vores vinterudrustning var ganske utilstrækkelig under denne vinters lave kuldegrader. På øvelse var vi ofte udsat for at ligge i en snedrive og lade os fyge til med sne i 20 graders kulde, som også i høj grad var medvirkende til de før omtalte forfrysninger, dog i endnu større omfang.

I rekruttiden fik vi, så vidt jeg husker, 75 øre om dagen, som udbetaltes hver tiende dag. Ud af dette beløb skulle vi selv holde os ved lige med skjorter, undertøj, sokker, sko, sæbe og vask med mere. Det var langt fra det store "solderi", der kunne blive råd til, når disse nævnte faste udgifter var trukket fra. Kun med en lille smule opsparet egenkapital var det muligt for os at klare os igennem hele tjenestetiden. Kostforplejningen var, tiden taget i betragtning, ret god, måske lige bort set fra, at i stedet for kaffe fik vi altid the. Men også dette blev efterhånden en vanesag, at drikke the i stedet for kaffe. I kostforplejningens cafeteria kunne vi købe kaffe, brød, sodavand med mere til meget små penge.

Vort egentlige andet hjem og tilholdssted i fritiden udenfor kasernen var KFUM's soldaterhjem. Her kunne vi købe alle de daglige fornødenheder samt kaffe, sodavand, tobaksvarer, brød af forskellig slags og meget andet. Aviser, bøger og tidsskrifter lå fremme til fri afbenyttelse i læsesalen. Her var en skrivestue, hvor breve kunne skrives, afsendes og modtages. Ligeså en afdeling, hvor private ting kunne opbevares til hjemsendelsen. En virkelig god støtte af uvurderlig betydning for det unge indkaldte mandskab, havde disse soldaterhjem.

Den lange, kolde første krigsvinter slæber sig af sted i sneglefart. Denne ene dag mere kold og trist end den anden. På herregården "Islingen", hvis marker og skove lå op mod vores "Fælled", findes der næppe nogen vandfyldt mergelgrav eller vandløb, hvor vi ikke har været jaget

KFUM's soldaterhjem, hvor der var kaffe og hygge

berytget, frygtet og hadet for sin umenneskelige behandling af sit mandskab. I dag nærer jeg næppe tvivl om, at han for tyskerne har været den ideelle hipo-mand. Jeg mindes endnu, så mange år efter, det evindelige øvelsesgrundlag om fjendtlig landgang et eller andet sted i Syd-sjælland. De lange marchture på 30 - 40 kilometer ad islagte veje i den strenge vinterkulde med øvelserne under vejs kunne næsten regnes for en ugentlig foretelse.

Et opløftende moment i vinterens løb var dog, at jeg var hjemme i Øster Hornum på jule- og påskeorlov. Den sidstnævnte huskes især for de store besværligheder, der var forbundet med denne orlov. Rejsen frem og tilbage i påsken 1940, det var i marts, foregik med største besvær på grund af isen i Storebælt. Tilbagereisen var den mest dramatiske, idet at færgen sad fast i isen en 3 - 4 timer. Vi var nogle stykker fra det nordjyske, som ikke nåede tilbage til garnisonen i Vordingborg til den fastsatte tid for orlovens ophør. Det var vist klokken 24. Først om morgenen nåede vi tilbage og meldte, som reglerne påbød, os tilbage fra orlov hos vagtkommanderende og oplyste ham om forsinkelsens årsag og de dertil knyttede togforbindelser. På dette tidspunkt var vi allerede anmeldt i vagten som rømningsmænd og skulle arresteres ved tilbagekomsten. Hvis vi ikke øjeblikkeligt eller inden for en nærmere fastsat tid fik fremskaffet det fornødne bevis for rigtigheden af vor forklaring, ville vi blive indsat i arresten. I samlet trop gik vi tilbage til stationen og fik foretræde for stationsforstanderen, eller hvad han nu var

Christian d. 10. rider hen for at hilse på bataljonsfanen ved 19. bataljons 150 års jubilæum

i flyverskjul i. Såfremt en af os arme stakler prøvede at undgå den mindste berøring med det kolde vand, ja så var han der, den senere nazi- og hipomand premierløjtnant Bonne, med sine lange støvlehæle og trådte os ud over kanten. For at gøre det hele så realistisk som muligt mente han, at hele kroppen også skulle i vandet.

For en ordens skyld skal lige nævnes, at den omtalte officer inden sin tiltrædelse ved 19. batteris 3. kompagni var

og fremførte vort ærinde. Ellers var arresten klar til at modtage os. Stationsmanden spurgte os, hvad det var for en idiot, der havde sendt os! "I kan hilse ham fra mig og sige, at hvis han er i tvivl om noget, kan han bare komme her ned". Vi var ikke sene til at bringe udtalelsen til vagtofficeren, endda i sin fulde ordlyd. Vi hørte aldrig mere til sagen.

Sidst i marts havde vor bataljon 150 års jubilæum, som blev fejret med kongeparade og deltagelse af højtstående officerer inden for hæren.

Et kompagni med officerer opstillet foran hovedbygningen "Dannevirke" på Vordingborg Kaserne

Da rekruttiden var overstået, steg vi en lille tand i graderne i den militære rangorden, idet vi nu var overgået fra rekrut til menige. Nu kunne vi betragte os selv som de såkaldte "gamle basser" og anlægge vores egen mentalitet og ikke længere behøvede at frygte en "elendig underkorporal" som noget overordrende. Vi mente endog at kunne tillade os en lidt frækkere adfærd over for vore mindre afholdte befalingsmænd.

Ja, der var endda nogle, der gik så vidt, at de trodsede visse obligatoriske forbud, såsom at vise sig på bestemte danserestauranter, hvor soldater var nægtet adgang. Disse forbud skulle overholdes grundet tidligere "soldaterbataljer" de pågældende steder. Bassementaliteten var vi for længst gjort bekendt med gennem de gamle indkaldte soldater, som lå i kantonnement ved Langebæk, Kallehave, Stensved og Nyråd. Disse ankom til kasernen for at få deres ugentlige bad og optrådte over alt som udisciplinerede horder. Manglede de noget i deres udrustning, gik de bare frækt rundt på stuerne og forsynede sig. Til sidst blev det nødvendigt med en vagtpost på hver stue på deres badedage.

Omkring april var det meningen, at kasernen skulle rømmes for at give plads for nye rekruthold, og vi gamle basser skulle ud i kantonnement. Vort kompagni havde fået tildelt kvarter i Glumsø mellem Ringsted og Fuglebjerg og skulle afgå hurtigst muligt omkring 10. - 11. april. Vi glædede os til at skulle tage afsked med kasernelivet og overgå til indkvarteringslyksaligheder i form af mere frihed og mindre disciplin. Her til skal lige indføjes, at ved bataljonsjubilæet holdt chefen for 19. bataljon oberstløjtnant Wulfhav en tale for mandskabet. Han oplyste herunder blandt andet, at vi tilhørte det rekruthold og årgang, som havde fået den hårdeste uddannelse og endda under den hårdeste klimatiske vinter i mands minde.

Den 8. april skulle 2. og 3. kompagni på skydebanen for sidste gang inden afrejsen til Glumsø. Alt forløb ganske normalt til omkring middagstid, hvor skydningen pludselig blev afbrudt med ordren "Hold inde". Skiver og alt grej, som var stillet op, blev i største hast samlet sammen på depotet, og da alt var på plads, fik kompagniet ordre til at træde an. Premierløjtnant Bonne beordrede os straks tilbage til kasernen i ilmarch, cirka 5 - 6 kilometer. Gid pokker havde dem, tænkte vi. Hvilke julelege har de mon nu hittet på? Måske var der tale om en forestående natøvelse?

Ved ankomsten til kasernen "dampede" vi og var våde af sved efter den lange strækning i ilmarch. Hurtig afklædning af udrustning og klunset på plads i en fart og derefter træde an til spisning. Klokkeren må på dette tidspunkt have været omkring 14 - 15. Under spisningen blev der givet os en kort orientering om årsagen til den hurtige hjemmarch, lydende nogenlunde således: I morges har englændere og franskmænd foretaget mineudlægning langs den norske vestkyst. Fra generalkommandoen var der til garnisonerne indløbet meddelelse om, at store motoriserede troppstyrker i øjeblikket går i stilling syd for den danske grænse. I Nordtyske

En gruppe soldater slapper af foran "Elefantbygningen" på Vordingborg Kaserne før det hele blev mere alvorligt

havne foretages der indskibning af tropper og materiel. Som følge heraf må det formodes, at et eller andet er i gære. Vi skulle derfor med øjeblikkelig virkning ligge alarmberedskab, hvilket vil sige, at vi skal være krigsklare til hurtig udrykning.

Mange af os havde svært ved at se alvoren i alt dette "hur-lumhej", og sammenlignede det med et af de sædvanlige øvelsesgrundlag: Nu er fjenden gået i land her eller der og så videre, og vi skal nu ud

og kaste ham tilbage. Men der skulle ikke gå lang tid, før vi alle blev klar over, at det nu var alvor. Officererne gik rundt med alvorlige miner og uddelte ordrer snart her og snart der.

Løjtnant Isberg, en forhenværende fremmedlegionær, holdt os løbende underrettet om situationen og bedyrede os, at inden i morgen ville vi være i kamp. Tyskerne havde muligvis til hensigt at gøre landgang i Danmark og Norge. Måske Sverige med.

Ingen af os tog denne dystre forudsigelse for andet end noget, som nok snart gik i lave igen. Da vi havde fået samlet alt vort grej og pakket vort ekstra bagagetornyster, samt alle vore private ejendele, lød fløjten, som signal til at kompagniet skulle træde an. De tunge ammunitiionskasser med skarpe patroner blev båret frem, og alle øvelsespatroner skulle afleveres. Magasiner til rekylgeværer skulle straks oplades med skarpt. Dette foregik på specielle lademaskiner, og derefter fyldtes magasintaskerne og geværskytternes patrontasker. Først da gik det egentlig op for os, at det nu var alvor og det ikke var en realistisk natøvelse, vi skulle ud på. Geværerne blev eftersat trukket blanke som til skarpskydning. Alle forberedelser blev truffet uden tilløb til panik eller uro, og de sædvanlige muntre tilråd og vittigheder forstummede nu ganske pludselig. Enhver havde nok at gøre med sit. Krammet skulle nu være i orden. Sådan ganske pludselig.

Ud på aftenen blev vi beordret i gaskammer for at prøve vore gasmasker med tåregas. Nogle kom ud derfra med grædende øjne og fik travlt med at stramme remme, så de bedre kunne slutte til. Hvor ofte har vi ikke under øvelse, især under løb, forbandet disse gasmasker, hvor det kneb med at trække vejret. Klokkeren cirka 22³⁰ var vi færdige i gaskammer, og hele krigsudrustningen skulle dermed være klar til kamp. Vi vidste, at en hurtig udrykning kun var et spørgsmål om tid efter aftenens hektiske forberedelser, men ingen vidste hvor hen eller hvor til. Ved cirka ved 23-tiden fik vi ordre til at vi måtte lægge os på sengene, men fuldt påklædte og feltudrustningen liggende klar ved siden af. Parat til at tage af sted i en fart.

Vi lå længe og kunne naturligvis ikke sove. Vi snakkede og diskuterede situationen og gennemgik hele denne dags forvirring og hændelser. Blev det nu englænderne eller tyskerne, som kom først? Eller kommer de samtidig? Det blev meget sent, inden der faldt ro over stuen, som lå i barakkens nederste etages østlige ende. Herfra var der en lille stribe udsigt til højdedragene på øvelsespladsen.

Soldater efterser et Madsen-maskingevær, formentlig i et pudserum på Vordingborg Kaserne

Ved firetiden vågnede jeg, som lå i nr. to seng fra vinduet og syntes at kunne høre motorstøj, hvilket forekom mig mærkeligt, eftersom der ikke fandtes motorkøretøjer på kaserne. Jeg stod op og kiggede ud ad vinduet mod øvelsespladsen, men bemærkede intet usædvanligt, og da ingen af stuekammeraterne vågnede, lagde jeg mig på sengen igen, men kunne naturligvis ikke sove mere. Der gik nogen tid, så var motorstøjen der igen og denne gang lød den nærmere. Det

var lige før solopgang og var så småt ved at lysne derude i øst. Flere vågnede og vi skyndte os til vinduerne og så en sort, lavtflyvende maskine stryge hen over øvelsespladsen ud mod "Islingen". Lige bagefter fulgte endnu en maskine, så nær, at vi tydeligt kunne se det tyske sort-hvide kors på siden. Så var krigen altså i fuld gang! Og hvad nu?

En sirene i vagten ved udgangen til kaserne satte i med en hyletone. Hurtigt fik vi udrustningen og støvlerne på. Fat i geværer og rekylgeværer og trefoden (jeg var "trefodsslæber") og ud i kasernegården. Der blev for en gang skyld ingen tid til ret eller rør. Ordren lød på, at vi hurtigt skulle til Storstrømsbroen for at standse tyskerne og hindre dem i at komme over broen. Knap var ordren givet, før der lød et forfærdeligt motorspektakel, og fra lav højde lige ned mod os brølede 28 Messerschmitt bombemaskiner i taghøjde. Vi kunne tydeligt se fjendens ansigter i cockpittet samt en maskinkanonskytte ligge på maven i en plexiglaskuppel i maskinens næse. Virkningen var lammende og chokerende. Vi troede bogstavelig talt, at vores sidste stund var nær. Inden vi nåede i flyverskjul, var alle maskinerne fløjet over os. Ordren om at træde an smeldede igen. På ny lød den forfærdelige larm, og alle 28 maskiner dykkede igen ned mod os. Jeg husker ikke, hvor mange gange denne manøvre gentog sig, men hensigten hermed var ganske tydelig nok. Situationen var spændt. Vi sad som rotter i en fælde og kunne ikke komme ud. Der gik panik i kompagniets officerer, idet at næstkommandant premierløjtnant Bonne ville have rekylgeværene på trefod stillet op for at skyde løs på maskinerne næste gang, de kom. Korporal Strib, som havde deltaget i den spanske borgerkrig, foreholdt premierløjtnanten det vanvittige i en sådan ordre som det rene selvmord. Planen blev opgivet, og vi flygtede ind i barakken, når maskinerne på ny vendte tilbage. Spillet var tabt!

En enkelt deling fra et andet kompagni nåede at slippe ud af kaserne fra en bagvej, men nåede ikke langt, før en tysk kampvogn indhentede dem, og de måtte overgive sig. Det hele var efterhånden blevet fuldstændig kaotisk. Vi skulle ud af kaserne og spredes, men var låst fast. Bange og modløse var vi, idet vi ikke vidste, hvornår de slog til. Tilmed var chokket fra bombemaskinernes skinangreb særdeles virkningsfuldt. Mellem klokken 5 og 5³⁰ kom ordren til overgivelse, og vi skulle forholde os rolige til tyskernes ankomst.

Hensigten med de 28 Messerschmitter i angrebsformation var tydelig nok, erfarede vi bagefter, at holde os i skak indtil ordren om overgivelse nåede frem. I vor vanskelige situation følte vi nærmest ordren som en lettelse, selvom det var nedværdigende at opgive uden kamp. Til tyskernes ros vil jeg dog fremhæve, at de allerede i det første skinangreb kunne have knust os og barakkerne med for den sags skyld. Ud fra alle døre og skjulesteder myldrede vi nu frem i

kasernegården for at se, hvad der nu ville ske. Det allerførste vi så af fjenden var en tysk motorcykel med sidevogn, hvori der sad en soldat bag en let maskinkanon. På siden af vognen var der på en kort stang et stort hvidt flag, en parlamentær, som svingede op foran oberst Harrels regimentskontor for at modtage garnisonens overgivelse.

Ved en kort rundgang på kaserneområdet, som en lille flok af os foretog efter at kapitulationen var en kendsgerning, kunne vi konstatere, at tyskerne i nattens løb havde nedgravet maskingeværstillinger med mundingerne pegende mod kasernens udgange til øvelsespladsen. Disse stillinger, og flere andre, menes at være oprettet af tyske faldskærmsenheder, som nedkastedes over Madsnedø ved Storstrømsbroen mellem klokken cirka 2 og 3 om natten. Alt sammen var foregået i ly af mørket uden at garnisonen havde været informeret, eller havde de? Først klokken 5³⁰ omkring overgivelsestidspunktet afgik der melding fra garnisonskommandanten i Vordingborg til hærledelsen i København, at store styrker faldskærmstropper var nedkastet over Madsnedø og gået i stillinger ved Storstrømsbroen.

At hele den tyske aktion mod garnisonen i Vordingborg kunne foregå uden danske tab, må skylden herfor tilskrives, at de angribende tyske styrker over alt undgik unødigt blodsudgydelse. Kun en tysk faldskærmsoldat, som landede i en højspændingsledning fra Madsnedøværket omkom som en levende fakkell. Der var ingen danske tab eller sårede under hele aktionen.

Efter overgivelsen var der livlig diskussion på belægningsstuerne, om vi nu skulle sendes til Tyskland i interneringslejre eller forblive på dansk grund. Ingen vidste noget om, hvilke overgivelsesbetingelser, der var stillet. På kaserneområdet blev der fundet enkelte flyveblade af det senere berømte ”Oprob”.

Afdelinger af tyske tropper rykkede ind på kaserne i stigende antal. Det var dem, som skulle forestå afvæbningen og tage imod de afleverede våben. Tavse og ydmygede stod vi nu ansigt til ansigt over for vore tyske besejrede. Med gensigt nysgerrige blikke kiggede vi lidt på hinandens udrustning, våben, påklædning med mere. Vi danske var dårligt nok endnu kommet os over overrumplingschokket, som end ikke gav os en eneste chance for at yde modstand. På tyskernes ansigtsudtryk og deres indbyrdes samtale fremgik det ganske klart, at de betragtede vort militære udstyr som håbløst forældet eller underudviklet. Disse første tyske soldater, som vi nu stod overfor og betragtede med behersket nysgerrighed, var unge veludrustede mænd. Efter deres udrustning og disciplin at dømme må de på forhånd betragtes som en overlegen modstander i kamp. Som vi stod der i kasernegården i småflokke, besejret uden modstand, så kunne vi kun betegne dem som vore fjender. Endnu vidste vi ikke hvilke hensigter, der havde med os. Vi var faktisk forberedt på hvad som helst. Allerede et par timer efter overgivelsen begyndte luften at svirre med rygter om snart det ene og snart det andet, men havde intet som helst med virkeligheden at gøre.

Midt i den 9. aprils alvorlige situation og begivenheder, som vi så brat var hvirvlet ind i, opstod der også nogle mere eller mindre besynderlige scener. Ordren om standsning af al modstand affødte blandt officerer og mandskab forskellige reaktioner. Officererne lagde for med at rive deres distinktioner og skulderstropper af uniformerne. I vrede og skuffelse betragtede de sig pludselig som ligemænd med os menige. Ja, gik nærmest så vidt at sige du til os. Selv de to af kompagniets ”hårdeste bananer”, premierløjtnant Bonne og kommandørofficiant Frederiksen, ”Melde-Frederik”, gik rundt uden skulderstropper og titulerede os ”du 59, du 47” og så videre. Alt sammen noget, som ingen på forhånd havde villet drømme om. Officiant Frederiksen var kompagniets skydelærer og forlangte altid på skydebanen, at skytterne skulle melde, hvor skuddet menes at sidde på skiven inden der foretoges markering. I reglen var denne markering ikke i overensstemmelse med skyttens melding, deraf tilnavnet ”Melde-Frederik”.

Omkring klokken cirka 8, da alt var overstået, spiste vi morgenmad i kostforplejningsbygningen. Danske soldater ved den ene side af midtergangen og en tysk deling på den anden side medbringende ved bordene deres udrustning og håndvåben. Under dette særprægede måltid sad vi og iagttog, hvordan de med deres lommeknive skar nogle humpler af deres medbragte brød, en mellemting mellem sigte- og rugbrød, og dertil skar nogle skiver pølse. Der var ingen margarine på brødet. Den tyske værnemagt var sparsom med forplejningen af sine soldater.

Efter morgenspisningen blev kompagniet beordret til at aflevere vore våben under tysk opsyn og med maskinpistolbevæbnet vagtpost. Værnemagten tog ingen chancer. Det var med vemod at skulle tage afsked med mit gode gamle gevær model 1889, som jeg havde slæbt rundt med siden rekruttiden. Nu blev det bare lagt i en bunke sammen med alle de andre, og vi skiltes for bestandig. Disse gamle 89'ere var for længst blevet forældet og utidssvarende, men skyde kunne de!

Skæbnen, som ramte enheder af hæren i Sønderjylland, var langt hårdere, idet at flere af disse enheder var involveret i direkte kamphandlinger mod tyskerne og havde tab flere steder. Man skal ikke blot have været soldat, men også have oplevet virkningen af regeringens ordre den 9. april, for helt at fatte hvor knusende og rystende den virkede. Da det meddeltes os, at vi var internerede på kasernen under tyske vagter indtil videre, følte vi, at alle vore strabadser og møje i vinterens løb havde været fuldstændig nytteløse og uden nogen som helst mening.

Tyske soldater marcherer ind til kaffe i gården på Vordingborg Kaserne

Efter våbenafleveringen drev vi rundt i småflokke på kaserneområdet. Her husker jeg ganske tydeligt, at vi stod og kiggede ud over "Fælleden" mod hovedvejen fra Storstrømsbroen til København. Her kunne vi iagttage endeløse, kilometer lange militærkolonner af tyskere på vej nordpå. Mellem disse enheder af last- og kampvogne marcherede kolonner af fodfolk. Der var også artilleri-afdelinger. Som forhenværende bondedreng gjorde det mig ondt at se alle de mange heste forspændt de lettere artillerikanoner og måske før eller senere skulle de ende deres dage på en slagmarks inferno.

Senere på eftermiddagen kørte en tysk motorcykel med sidevogn ind i kasernegården for at aflevere et dansk gevær med påsat sleben bajonet samt de fyldte patrontasker. Disse effekter var frataget en tilfangetagen dansk soldat. En af dem, som lå i kantonnement et sted på Sydsjælland. Denne ville ikke overgive sig sammen med de øvrige styrker, men havde besluttet sig at "begynde for sig selv". Forinden havde han dog nået at volde tyskerne en del bryderier.

Hen under aften gav tyskerne ordre til at hele kasernen skulle mørklægges under henvisning til, at der kunne forventes et engelsk luftangreb. Jeg var mellem dem, som blev udkommanderet til at mørkelægge regimentets kontorlokaler. Materialet til denne pludselige mørklægning bestod udelukkende af tæpper hentet på depoter og tomme senge. Efter aftenspisningen samledes kompagniet i barakkens samlingsstue, hvor premierløjtnant Bonne gav os en redegørelse over dagens hændelser. Her lyttede vi for første gang til en dansk stemme fra England, som

berettede om den igangværende invasion af Norge. Jeg husker ganske tydeligt hvilken trængsel, der var omkring samlingsstuens gamle skrattende radio for at høre nyt udefra. Stemmen fra England berettede om samling af tyske krigsskibe i Oslofjorden. Blandt disse var en tysk slagkrydser, så vidt jeg husker hed den "Blücher". Kampene på Oslofjorden havde krævet betydelige tyske tab.

Næste dag mærkede vi for alvor, at vi var internerede, idet vi da kun måtte opholde os på belægningsstuerne, altså kun sengene at sidde på. Tiden fordrev vi med kortspil og hvad der ellers fandtes af spil på kasernen. Efterhånden som alle de aktuelle emner var uddebatterede, var der til sidst ikke så meget at tale om. For at lade vore tyske vagter forstå, at vi stadig var danske soldater, lukkede vi vinduerne op og sad skiftevis en mand i hvert vindue med benene hængende udenfor og sang danske sange. Endda for fuld udblæsning. Den ene skulle overgå den anden i højden, så det efterhånden blev mere en festforestilling end en egentlig sangdemonstration. Tyskerne følte sig til sidst provokerede, og der udstedtes forbud mod at synge på kasernen, ligeså skulle alle vinduer holdes lukkede. Så vidt jeg husker, blev der allerede næste dag lempet lidt på interneringen, så vi også måtte komme på soldaterhjemmet. Dels kunne vi skrive lidt til dem derhjemme og fortælle om, hvordan det stod til, og dels kunne vi igen læse aviser, købe kaffe og andre fornødenheder. Et stadigt omdiskuteret spørgsmål var: "Hvad ville de med os? Skal vi hjemsendes eller hvad".

Denne lediggang var en hård fjende at kæmpe imod for os raske unge mennesker, som slet ikke kendte til, hvad det egentlig vil sige og ikke have noget at tage sig til. Ganske vist samlede vi en gang imellem for at blive orienteret om den seneste udvikling. Således glemmer jeg aldrig en dag omkring midten af interneringsperioden, at kompagniet fik lov til at gå marchtur ud til skydebanen og tilbage igen. Det meste af turen gik gennem godset Rosenfeldts skove. Det var skønt igen at få rørt benene efter nogle dages stilstand. Ud over det før nævnte syngeforbud, så mærkede vi faktisk ikke ret meget til den tyske besættelsesmagt.

Et par dage efter den 9. april stillede 3. kompagni op i kasernegården. Anledningen var, at en dagsbefaling fra chefen for generalkommandoen, general W. W. Prior, skulle oplæses. Hovedpunkterne i denne dagsbefaling var "en tak til alle hærens afdelinger for deres loyalitet mod konge og fædreland. Ingen af jer har svigtet jer pligt, og kan derfor alle med oprejst pande se enhver i øjnene i bevidstheden om, at have gjort, hvad man forventede af dem". Derefter mindedes de tretten faldne soldater fra hæren samt tre grænsegendarmere, som faldt i kamp om morgenen den 9. april.

Endelig kom meddelelsen om, at hele hæren skulle demobiliseres og hjemsendes. Noget som der længe havde været rygter om. Dog skulle der udtages en otte til ti mand fra hvert kompagni, der fortsat skulle ligge inde til bevogtningsopgaver. Det var spændende! Nu begyndte der endelig at ske noget! Udvælgelsen af disse "eftersiddere" foregik ved lodtrækning, og jeg var imellem dem, som skulle hjemsendes. Glæden herover blev imidlertid kun ret kort, idet at vi blev gjort bekendt med, at vi kunne forvente genindkaldelse senere til denne bevogtningsopgave. En landmand fra Lolland, hvis søn var mellem dem, som skulle blive inde, rettede en henvendelse til garnisonen og tilbød en god betaling for en frivillig afløser for sønnen. Landmanden ville gerne have sønnen hjem for at få tilsæt sine marker og mente at kunne undvære denne til tjeneste om vinteren! Jeg befandt mig imidlertid i en ret vanskelig situation, idet en så hurtig hjemsendelse var så godt som ensbetydende med arbejdsløshed resten af sommeren. Efter den tyske besættelse var der kun udsigt til trange tider med arbejdsløshed og stagnation over alt. Jeg besluttede straks at tage mod tilbuddet og få tjenesten overstået i et stræk. Til sidst var cirka halvdelen af os til denne eftertjeneste. De såkaldte byttere, som valgte at blive helt færdige.

Den 18. april lød ordren til 3. kompagni, som stod opstillet i kasernegården foran kostforplejningsbygningen: ”Som civil, trød af”, og kompagniet var dermed hjemsendt. Vi, der blev tilbage, stod her i morgensolen med blandede følelser og tog afsked med ”krigskammeraterne”, som nu om en liden stund ville være på vej mod civilisationen. Vi, der blev tilbage, fik ordre til at gøre os klar til afrejse til København og begav os derefter til stationen med hele vor oppakning på ryggen. Denne fyldte temmelig meget, idet vi også måtte medbringe hele vort civile antræk fra soldaterhjemmet. Ved middagstid den 18. april, to dage efter dronning Margrethes fødsel, ankom vi til hovedstaden. Som en lille flok pakæsler begav vi os på vej mod Nyboder, hvor vi skulle indlogeres på den gamle søkadetskole, som lå på hjørnet af Gernersgade og Store Kongensgade. På vor vandring herud vakte vi en del opsigt, idet københavnere troede, at hele den danske hær var ophørt med at eksistere efter den tyske besættelse.

Da vi ankom til kasernen, var denne endnu ikke rømmet af marinen, og hele vagtkompagniet måtte derfor staves sammen i gymnastiksalen. Gulvet var fuldstændig dækket med madrasser, således at vi om natten lå som sardiner i dåse. Efter et par dages forløb forlod de sidste marinere kasernen, og vi kunne indrette os under mere bekvemme forhold. Vi var nu indgået i 21. bataljons vagtkompagni for det næste halve år med kun bevogtningsopgaver ved hærens institutioner i København for øje. Efter at have fået udleveret helt nyt klud og udrustning, kunne vi endelig fremtræde som ganske nydelige soldater. Hver dag hele sommeren rykkede et nyt vagthold ud til afløsning og dermed så vi alle hovedstadens militære anlæg. Efter hjemkomsten til kasernen havde vi fri resten af dagen.

Beretningen om hin skæbnesvangre dag den 9. april 1940 er bygget på de personlige oplevelser samt indtryk af de, i denne forbindelse, forekomne hændelser, som har bundfældet sig i ens erindring på en måde, der er uforglemmelig. Kun i enkelte tilfælde har jeg haft nogle hurtigt nedkradsede notater at støtte mig til. Egentlig kan jeg undre mig over, at disse ikke for længst er smidt væk sammen med andre beskrivelser og ting, som jeg i dag godt kan se, burde være bevaret for eftertiden. Nu efter cirka 38 års forløb har jeg endelig kunnet beslutte mig til at forsøge om det er muligt at rekonstruere og samtidig skildre hele hændelsesforløbet, således som jeg oplevede den 9. april 1940 og tiden, der fulgte. Denne dag var en skæbnedag for vort land, som i de næste fem år kom til at berøre hver eneste borger på en eller anden måde.

Hvordan vagttjenesten i København forløb, kan man læse i næste måneds ”Nyt om Gammelt”

Krigen fik en ende - tyskerne traskede mod syd 1945

Vagn Lyngberg tog i maj 1945 dette billede set fra altanen på sin brors gård ”Uglehøj” lidt syd for Sørup, hvor man ser tyske soldater trække eller køre med hestevogn mod syd - knap så hurtige, kække og krigeriske som da de ankom 1940